

Innledning

Juristforbundet viser til høringsnotat fra Kunnskapsdepartementet (mars 2025) om forslag til ny opptaksforskrift for høyere utdanning. Vi takker for muligheten til å gi innspill, og ønsker særlig å rette oppmerksomheten mot konsekvensene for jusstudenter som følger en 3+2-modell – det vil si de som tar bachelor i rettsvitenskap ved én institusjon, og deretter søker seg videre til toårig master i rettsvitenskap ved en annen.

Denne gruppen utgjør en viktig og voksende del av rekrutteringen til juristprofesjonen, og bør ikke rammes uforholdsmessig hardt av endringer i opptaksregelverket. I 2024 fullførte rundt 294 studenter en bachelor i rettsvitenskap. Av disse gikk ca. 155 videre til toårig master, mens rundt 74 studenter fikk godkjent tre års studie ved overgang til integrert master. Om lag 65 studenter gikk ikke videre det året de fullførte bachelorgraden.

UiO fører ikke statistikk over studenter som får godkjent 1 til 3 studieår av utdanningsløpet til integrert master i rettsvitenskap, en del av disse studentene kan derfor i realiteten ha påbegynt en 5-årig master ved UiO.

Informasjonen fra UiA og UiS er hentet fra Database for Statistikk om Høyere Utdanning (DBH), som avrunder til nærmeste 5 på grunn av personvern hensyn, denne statistikken er basert på antall oppmøtte ved studiestart eller antall som har fullført utdanningen. Resten av tallene er innhentet direkte fra studiestedene. Det er også mange studenter som ikke fullfører på normert tid, dette vil føre til avvik i statistikken.

Vi vurderer at forslagene slik de nå foreligger, har flere utilsiktede og uheldige konsekvenser for disse studentene. Våre innspill tar derfor utgangspunkt i følgende hovedpunkter:

Behov for overgangsordninger for å ivareta studentenes rettssikkerhet

Juristforbundet mener det er kritisk at endringer i poengsystemet ikke får tilbakevirkende kraft for studenter som allerede er i gang med bachelor i rettsvitenskap. Studenter som har påbegynt utdannelsen sin før endringen i opptakssystemet er trådt i kraft, har disponert studieforløpet sitt ut fra gjeldende regler, og fjerning av alders- og utdanningspoeng uten overgangsordning vil kunne føre til at enkelte mister reelle muligheter til å komme videre på master. Rettsvitenskapelig utdanning legger til rette for at studenter som har gått bachelor, kan søke seg inn på master etter vanlige opptaksregler etter ordinær kvote i samordnet opptak. I overkant av 70 studenter som fullførte bachelorgrad i rettsvitenskap i 2024 søkte seg inn på master etter gjeldende opptakssystem. Det er denne gruppen jusstudenter som særlig vil rammes.

En endring av opptakssystemet vil påvirke jusstudentenes rettssikkerhet, ettersom deres forutberegnelighet ikke er tilstrekkelig ivaretatt ved en endring av opptakssystemet uten en overgangsordning.

Juristforbundet sitt **forslag**: Ikrafttredelse bør ikke skje før tidligst studieåret 2028–2029, slik at ingen nåværende bachelorstudenter rammes uforholdsmessig. Dette gir også utdanningsinstitusjonene nødvendig tid til å tilpasse opptaksregler.

Samfunnsøkonomiske konsekvenser av karakterjag og privatistordning

Fjerning av tilleggspoeng uten å etablere alternativer kan føre til at videregående elever bruker tid og ressurser på å ta opp fag som privatister, mens de fortsatt er elever ved videregående skoler, fordi karakterforbedringene teller i førstegangsvitnemålet. I lys av forslaget om å øke kvoten førstegangsvitnemål til 70%, kan det skape uheldige ringvirkninger om elever skal ta opp ytterligere

fag under videregående utdanning. Dette er ikke en hensiktsmessig bruk av samfunnets utdanningsressurser, og forsinker viktige kandidater i overgang til arbeidslivet. Ettersom studenter som søker seg inn på integrert master etter fullført bachelor søker med vitnemål fra videregående, vil det avhjelpe privatistordningen dersom det etableres alternative opptaksmodeller som er fordelaktige for de som har fullført en form for høyere utdanning.

Juristforbundet sitt forslag: Unngå ytterligere press på privatistordningen ved å tilby alternative opptaksmodeller som verdsetter gjennomført høyere utdanning.

Vurdering av rangerende opptaksprøver – behov for nasjonale rammer

Juristforbundet mener opptaksprøver kan være et positivt tilskudd til opptakssystemet, men advarer mot lokal variasjon som skaper ytterligere uforutsigbarhet.

Juristforbundets vurderinger av de foreslåtte modellene:

- Modell 2 (rangerende opptaksprøve for søkere med over 55 poeng) kan bidra til å redusere karakterpress, men bør utvikles nasjonalt og standardiseres.
- Modell 3 – en generell opptaksprøve for alle – vurderes av Juristforbundets studentstyre som mest gunstig for søkerne som ikke har høyt nok karaktersnitt.

Juristforbundet er usikre på hvor hensiktsmessig opptaksprøver vil være dersom det ikke standardiseres i noen form, men er positive til en ordning hvor en gruppe søkere kan vurderes på andre vilkår enn karaktersnitt. Studentseksjonen i Juristforbundet stiller seg undrende til hvorvidt informasjonsgrunnlaget for beslutningen er tilstrekkelig.

Juristforbundet sitt forslag: Dersom opptaksprøver innføres, bør de være nasjonale, med vekt på egenskaper relevante for det aktuelle studiet (eksempelvis evne til refleksjon), og innføres på en rettferdig måte – ikke som valgfritt verktøy for hver enkelt institusjon.

Førstegangskvoten

Juristforbundet støtter ikke forslaget om å øke førstegangskvoten til 70 %, da dette ytterligere svekker mulighetene for søkere som har tatt annen høyere utdanning. Vi støtter imidlertid forslaget om å inkludere søkere opp til 23 år i denne kvoten.

Juristforbundet sitt forslag:

- Øke førstegangskvoten til 60%, slik at 40% står til søkere etter ordinær kvote.
- Øke aldersgrensen på førstegangskvoten til 23 år.

Oppsummering av våre anbefalinger

1. **Utsett ikrafttreddelsen** av ny forskrift til minst 2028–2029, for å ivareta rettssikkerheten til dagens studenter.
2. **Unngå økt karakterpress** ved å redusere privatistavhengigheten.
3. **Standardiser opptaksprøver nasjonalt** dersom slike innføres, med vekt på relevante egenskaper ved det aktuelle studiet.
4. **Øke førstegangskvoten til 60%**, slik at 40% står til søkere etter ordinær kvote. Øke aldersgrensen på førstegangskvoten til 23 år.

Vi håper departementet tar hensyn til disse innspillene i det videre arbeidet med forskriften.
Juristforbundet står gjerne til disposisjon for ytterligere dialog og utdyping.

Med vennlig hilsen

Sverre Bromander-president Juristforbundet

Anne-Kristine Roland- leder Juristforbundet student

Kristine Bersås- nestleder Juristforbundet student

André Oktay Dahl-politisk seniorrådgiver Juristforbundet